

Rekreacijske navade Slovencev v gozdu, njihove preference do dobrin in storitev gozda ter podpora prostemu vstopu v gozdove: nacionalna javnomnenjska raziskava

Slovenes' recreational habits, their preferences towards forest goods and services and support for free access to forest lands: nation-wide public survey

Anže JAPELJ¹, Špela PLANINŠEK²

Izveček:

Japelj, A., Planinšek, Š.: Rekreacijske navade Slovencev v gozdu, njihove preference do dobrin in storitev gozda ter podpora prostemu vstopu v gozdove: nacionalna javnomnenjska raziskava, *Gozdarski vestnik*, 76/2018, št. 10. V slovenščini z izvečkom in povzetkom v angleščini, cit. lit. 18. Prevod Breda Misja, jezikovni pregled slovenskega besedila Marjetka Šivic.

Z javnomnenjsko poizvedbo na nacionalni ravni smo zbrali podatke o rekreacijskih navadah Slovencev, njihovi zaznavi pomembnosti izbranih dobrin in storitev gozda ter podpori prostemu vstopu v gozdove. S spletnim anketiranjem smo zbrali odgovore 801 posameznika, vzorca, ki je za populacijo polnoletnih Slovencev po starostni in spolni strukturi reprezentativen za celotno populacijo. S pomočjo preproste frekvenčne analize smo določili najbolj (sprehod in pohod) in najmanj (lov) pogoste aktivnosti v gozdu. Pri pomembnosti dobrin in storitev gozda smo razkrili znatno raznolikost preferenc in opredelili, da sta v primeru uravnalnih, oskrbovalnih in habitatnih storitev gozda po dve skupini anketirancev, ki jim pripisujeta različen pomen, v primeru kulturnih storitev pa so štiri skupine. Le-te smo dodatno opredelili s pomočjo socio-demografskih značilnosti. Ugotovili smo tudi, da obstaja večinska podpora prostemu vstopu v gozd, vendar se zmanjšuje pri tistih, ki živijo v manjših naseljih, in tistih, ki imajo več gozda.

Glavne besede: anketiranje, dobrine in storitve gozda, javno mnenje, rekreacija v gozdu, multivariatna statistična analiza, Slovenija

Abstract:

Japelj, A., Planinšek, Š.: Recreational Habits of Slovenians, Their Preferences Towards Forest Goods and Services and Free Access to Forest Lands: Nation-wide Public Survey, *Gozdarski vestnik (Professional Journal of Forestry)*, 76/2018, vol 10. In Slovenian, abstract and summary in English, lit. quot. 18. Translated by Breda Misja, proofreading of the Slovenian text Marjetka Šivic

With public enquiry on the national level, we acquired the data on recreational habits of Slovenians, their perception of the selected forest goods and services importance, and support to the free access to forests. With internet survey we gathered the answers of 801 individuals, a sample that is, according to the age and gender structure of the adult Slovenian population, representative for the whole population. Using simple frequency analysis, we determined the most common (walking and hiking) and the least common (hunting) activities in the forest. Regarding the importance of forest goods and services, we revealed a considerable heterogeneity of preferences and, in the case of regulating, provision, and habitat ones, determined the existence of two groups of respondents; they ascribe them the importance in different ways. In the case of cultural services, there are four groups. These were additionally profiled by the socio-demographic characteristics. We also found there is a majority support for free access to forests, but it decreases with those who live in smaller settlements and those who own larger forests.

Key words: public survey, forest goods and services, public opinion, recreation in forest, multivariate statistical analysis, Slovenia

¹ dr. A. J., Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za načrtovanje in monitoring gozdov in krajine. Večna pot 2, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, anze.japelj@gozdis.si

² mag. Š.P., Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za načrtovanje in monitoring gozdov in krajine. Večna pot 2, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, spela.planinsek@gozdis.si

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Narava, zeleno okolje in tudi gozdovi so pomembna prvina slovenske identitete, ki jo je vredno ne samo ohraniti, temveč tudi razvijati, predvsem v pomenu krepitve blaginje. To poleg Vizije Slovenije 2050 (Vizija ..., 2018) obravnavata tudi Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2021, ki naravo izpostavlja kot enega skritih potencialov razvoja turizma (Strategija trajnostne ..., 2018), in Strategija za biotsko raznovrstnost EU do 2020 (Strategija za ..., 2018), ki predlaga uresničevanje koncepta storitev ekosistemov kot enega ključnih orodij za zagotavljanje trajnosti gospodarjenja z ekosistemi.

1.1 Mnogotere potrebe ljudi

1.1 Variety of people's needs

Gozd pokriva precejšen del države, zato je razumljivo, da je ključen del 'zelene Slovenije' in smiseln vzvod za večjo kakovost življenja. Kako pomemben je v resnici za življenje Slovencev, lahko nemalokrat zasledimo v medijih, ki obveščajo o trenjih med obiskovalci gozdov in lastniki. Predvsem pomladi in jeseni interesi obeh skupin očitno trčijo, saj obilica gobarjev, nabiralcev kostanja in rekreativcev pogosto lastnikom otežuje delo v gozdovih ter včasih posega v njihove priložnosti, da bi tudi sami uživali več kot le koristi lesa. Hkrati je gozd v tem pomenu drugačen od drugih elementov krajine. Zakon o gozdovih (Ur. l. RS št., 30/93 z dopolnitvami) namreč dovoljuje vstop v gozd vsakomur in tako nadaljuje tradicijo zaznavanja gozdov kot skupnega dobra (Šmid Hribar in sod., 2018) – kar vsekakor je –, vendar je ob tem treba upoštevati, da tovrstna ureditev nalaga lastnikom gozdov veliko odgovornost, na kar je v nedavnem TV-intervjuju opozoril trenutni predsednik Zveze lastnikov gozdov Marjan Hren (Sredin gost ..., 2018). Gospodarjenje z gozdom je ob prisotnosti sprehajalcev, včasih neprimerno parkiranih avtomobilov in iskalcev različnih adrenalinskih doživetij lahko pred izzivom, kako upoštevati tudi njihove želje in potrebe po preživljanju kakovostnega časa na prostem. Slednje namreč ni trivialno, saj gibanje na svežem zraku, stik z naravo in uživanje podobe zelenja blagodejno vpliva na človekovo počutje in posledično zdravje (van den Bosch in sod., 2018;

van den Bosch, 2017). To poudarja tudi Resolucija o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025 (Resolucija ..., 2015), ki predvsem v poglavjih o potrebah po gibanju odraslih poudarja pomen razvoja brezplačnih možnosti za telesno dejavnost v naravi in izpostavlja dejstvo, da je v Sloveniji obilo površin, kjer je to mogoče opravljati – planinske, pohodne, sprehajalne in kolesarske poti ter naravna kopališča. Niza tudi povsem specifične ukrepe, kako več takih površin vzdrževati in jih približati družbi.

Očitno je, da obstajajo sistemske pobude različnih sektorjev, ki gozd dojemajo kot orodje za doseganje ciljev, vendar pa te problematike ne obravnavajo podrobneje v pomenu usklajevanja potreb različnih skupin deležnikov, ki jih pobude naslavljajo. Ob jasno opredeljenih ciljih turizma za krepitev obiska in očitnih zdravstvenih koristih preživljanja prostega časa v naravi, kar želi država še pospeševati, je mogoče pričakovati še več potencialnih konfliktov med različnimi 'uporabniki' gozda. V nekaj točkah so te izzive obravnavale skupine, ki so v procesu ustvarjanja Vizije Slovenije 2050 razpravljale o strateških usmeritvah za uresničevanje vizije (Vizija ..., 2018). V poglavju o uspešnem sistemu upravljanja z naravnimi viri sta namreč izpostavljeni dve usmeritvi:

- *»usposobiti kompetenten strokovni kader ter nadgraditi znanje o delovanju ekosistemov (izboljšati povezavo med strokovnjaki in upravljavci, vpeljati ekosistemski pristop pri upravljanju z naravnimi viri), in*
- *pametno prostorsko usklajevati različne potrebe in želje različnih sektorjev; doseči dogovor o razmejitvi med javnim interesom in pravicami iz zasebne lastnine (prostor kot vir)«.*

Velik korak k medsebojnemu razumevanju in spoštovanju zasebne lastnine v naravi je vsekakor tudi pred nedavnim sprejeti kodeks Obisk v naravi (Kodeks ..., 2018).

1.2 Predhodne študije in cilj predstavljene raziskave

1.2 Previous studies and goals of the presented research

Nacionalne javnomnenjske raziskave o gozdovih in gozdarstvu (Golob, 2008; Malnar in Šinko, 1998; Pucko, 1997; Simončič in Bončina, 2017) so doslej redke ter časovno neenakomerno razporejene, kar

otežuje obravnavanje sprememb odnosa javnosti v času. Poleg tega postaja problematika konfliktov med lastniki gozdov in tistimi, ki gozdove le obiščejo, vedno očitnejša in del medijskega prostora. Hkrati lahko pričakujemo, da bodo gozdovi kot prostor za rekreacijo postajali še pomembnejši, saj nastajajo vedno nove oblike preživljanja prostega časa (različne oblike kolesarjenja, vztrajnostnih preizkušenj, 'glampinga', doživljanja narave – 'selfness', ipd.), kar povečujeje raznolikost potreb različnih skupin obiskovalcev. Ravno zato smo zasnovali javnomnenjsko raziskavo v obliki vprašalnika o rekreativnih navadah ljudi, njihovih zaznavah pomembnosti dobrin in storitev (sin. koristi) gozda ter problematike upravljanja gozdov na razdrobljenem interesnem polju. Rezultati naše analize so lahko koristno orodje tistim, ki bodo oblikovali in uresničevali politike krepitve javnega zdravja in trajnostnega ter večnamenskega gospodarjenja z gozdovi. Hkrati so lahko pogajalsko izhodišče skupinam deležnikov, ki bodo vključeni v morebitne postopke prenove zadevne zakonodaje. Cilj raziskave je pokazati raznolikost zaznav pomena gozdov za preživljanje prostega časa, in sicer tako splošne javnosti kot lastnikov gozdov.

2 METODE DELA

2 METHODS

Uporabljene metode so bila izključno kvantitativne in so poleg priprave vprašalnika zajemale preproste deskriptivne statistične metode, v enem delu pa tudi sklop dveh multivariatnih metod (metoda razvrščanja v skupine in diskriminantna analiza) in neparametričnih testov.

2.1 Priprava vprašalnika ter izvedba anketiranja

2.1 Preparation of the questionnaire and performing the survey

Vprašalnik je vseboval dvanajst vprašanj znotraj petih tematskih sklopov in šest vprašanj o socio-demografskih lastnostih anketirancev, pripravljen pa je bil v obliki, primerni za spletno anketiranje. Vsa vprašanja so bila zaprtega tipa, torej je vprašani lahko izbral le med vnaprej pripravljenimi odgovori. Tematski sklopi vprašalnika so bili:

- ozaveščenost o pomenu gozdov in njihovih storitev,

- mnenje o upravljanju z gozdovi,
- pripravljenost na plačilo za storitve gozda,
- poznavanje različnih ukrepov ob večji poudarjenosti storitev gozda ter
- vključenost lastnikov gozdov v proces upravljanja.

V analizo smo vključili le tri vprašanja prvega sklopa, ker bi bil prikaz analize vseh dvanajstih vprašanj preobsežen;

1. vprašanje: katere aktivnosti anketiranci izvajajo v gozdu in kako pogosto,
2. vprašanje: pomembnost različnih dobrin in storitev gozda,
3. vprašanje: podpora prostemu vstopu v gozdove.

Vzorčna populacija so bili vsi polnoletni prebivalci Slovenije, kar je bilo v trenutku raziskave (april 2017) 1.701.642 oseb. Želeli smo, da so odgovori v anketi reprezentativni za populacijo glede na starostno (trije stratumi) in spolno strukturo (dva stratuma) ter razdelitev po statističnih regijah. Predvideni postopek vzorčenja populacije je bil proporcionalno stratificirano vzorčenje z neslučajnostno izbiro znotraj stratumov. Tako je mogoče ustvariti kvotni vzorec z deleži šestih stratumov, enakim populacijskim. Slučajnost namreč ni popolnoma izpolnjena, saj pri doseganju kvot v zadnjih fazah vzorčenja anketiranci nimajo več enakih verjetnosti, da bodo del vzorca. Pri načrtovanju velikosti vzorca smo bili s sredstvi omejeni na $n = 801$. Ob upoštevanju velikosti dejanskih populacijskih velikosti šestih stratumov ($2(\text{spol}) \cdot 3(\text{starostni razred})$) in predvidenih ocenah deležev odgovorov smo pripravili razdelitev vzorca (Preglednica 1) in dosegli 3,5 % mejo napake pri $\alpha = 0,05$ (Cochran, 1977). Vzorčni okvir so bili člani anketnega panela podjetja, ki opravlja tržne raziskave javnega mnenja.

Preglednica 1: Razdelitev vzorčnih enot po stratumih po opravljenem vzorčenju

Table 1: Distribution of sample units by strata after the performed sampling

Spol	Starost			Skupaj
	18–39 let	40–65 let	66 let in več	
Ženske	138	185	72	395
Moški	126	179	101	406
Skupaj	264	364	173	801

Prvo različico vprašalnika smo testirali na predvzorcju 89 vprašanih, da smo preverili razumljivost uvodnega besedila in vprašanj ter karseda omejili učinek pristranskosti pri odgovorih. V času od 14. do 24. aprila 2017 je bilo spletno anketiranje opravljeno. Pravilno in popolno izpolnjenih je bilo 801 vprašalnikov. Anketiranje je bilo enkratno, torej gre za podatke prereza.

2.2 Analiza podatkov

2.2 Data analysis

Odgovore na prvo in tretje vprašanje smo statistično obdelali s preprostimi deskriptivnimi statistikami in jih prikazali s frekvenčnimi porazdelitvami, saj so v analizi prevladovala imenske (nominalne) in urejenostne (ordinalne) spremenljivke. Vzorca oziroma vzorčnih enot nismo dodatno utežili. Rezultati so predstavljeni po posameznih vprašanjih, tako kot so si sledili v vprašalniku.

Za drugo vprašanje – Kako pomembne so za vas izbrane dobrine in storitve gozda? – smo opravili podrobnejšo analizo, ker smo ravno raznolikost preferenc do različnih dobrin in storitev izpostavili kot eno ključnih težav oziroma razlogov za konflikte med obiskovalci in lastniki gozda. Želeli smo namreč pokazati, da obstaja med anketiranci v tem, kako razvrščajo pomembnost dobrin in storitev, heterogenost, kar smo skušali pojasniti z multivariatnimi statističnimi metodami in neparametričnimi testi. Uporabili smo programsko orodje STATISTICA 13.2.

Najprej smo anketirance z metodami razvrščanja v skupine (*cluster analysis*) razdelili v skupine glede na to, kako pomembne (rang pomembnosti 1 (mi ne pomeni nič) – 5 (mi izjemno veliko pomeni)) so se jim zdele posamezne dobrine oziroma storitve gozda (Preglednica 2). Pri tem smo uporabili Wardovo in maksimalno metodo (*complete linkage*) združevanja ter kvadratno evklidsko razdaljo

Preglednica 2: Prikaz združevanja posameznih dobrin/storitev v kategorije, modus pomembnosti posamezne storitve (N = 801) ter število skupin anketirancev in njihova velikost

Table 2: Presentation of combining individual goods/services in categories, importance mode of an individual service (N=801), number of respondent groups and their size.

Dobrina/storitev (pomen, ocenjen z rangom 1–5)	Kategorije ekosistemskih storitev (TEEB, 2010)	Srednja vrednost (modus ranga)	Število skupin [velikost] (po Wardovi in maksimalni metodi)
Čist zrak	Uravnalne	5	2 [239, 562]
Čista voda		5	
Varovanje infrastrukture		5	
Varstvo obrežij voda		5	
Lesna biomasa	Oskrbovalne	5	2 [600, 201]
Gozdni sadeži		5	
Pestrost rastlinja	Habitatne	5	2 [151, 650]
Pestrost živali		5	
Sprehod, pohod	Kulturne	5	4 [219, 168, 257, 157]
Tek, hitra hoja		5	
Kolesarjenje		3	
Motokros, štirikolesniki*		1	
Podoba krajine		5	

* spremenljivko Motokros, štirikolesniki smo iz analize izključili, ker je njena porazdelitev izjemno pozitivno simetrična z le po nekaj odgovori v razdelitvi rangov 2–5, kar bi onemogočilo konsistentno interpretacijo oziroma profiliranje skupin. Hkrati je bilo na podlagi drugih vprašanj v anketi vidno, da je sprejeta kot izrazito 'negativna' oblika rekreacije in se vsebinsko ne ujema z drugimi oblikami v vprašalniku.

Preglednica 3: Opis socio-demografskih spremenljivk oziroma lastnosti anketirancev – neodvisne spremenljivke diskriminantne funkcije – in njihove srednje vrednosti (N = 801).

Table 3: Description of socio-demographic variables respectively features of the respondents – independent variables of the discriminant function – and their mean values (N=801)

Spremenljivka		Srednja vrednost
Poimenovanje	Merska lestvica	Modus
Spol	1 – moški	2
	2 – ženska	
Starost	1 – 17 let in manj	5
	2 – 18–25 let	
	3 – 26–35 let	
	4 – 36–45 let	
	5 – 46–55 let	
	6 – 56–65 let	
	7 – več kot 65 let	
Dosežena izobrazba	1 – osnovna šola in manj	3
	2 – poklicna šola	
	3 – srednja šola	
	4 – višja, visoka šola in več	
	5 – brez odgovora*	
Mesečni neto dohodek	1 – 0 evro	5
	2 – 1–300 evro	
	3 – 301–600 evro	
	4 – 601–900 evro	
	5 – 901–1200 evro	
	6 – 1201–1500 evro	
	7 – 1501–1800 evro	
	8 – 1801–2100 evro	
	9 – 2101–2400 evro	
	10 – več kot 2400 evro	
	11 – ne želim odgovarjati**	
Koliko gozda imate	1 – nisem (so)lastnik gozda	1
	2 – manj kot en hektar	
	3 – 1–5 hektarov	
	4 – 6–15 hektarov	
	5 – 16–30 hektarov	
	6 – več kot 30 hektarov	
* le 7 anketirancev (0,9 %) ni odgovorilo na vprašanje o izobrazbi, zato smo te prekategorižirali v odgovor 'srednja šola', kjer je tudi modus.		
** 124 anketirancev (15,5 %) ni želelo odgovoriti na vprašanje o neto mesečnem dohodku in te primere smo obravnavali kot 'manjkajoče vrednosti'.		

(Hair, 2010) kot mero podobnosti med anketiranci. Pravilo za določitev optimalnega števila skupin smo uporabili največjo mejno podobnost v posameznem koraku združevanja. Pred tem smo storitve gozda vsebinsko združili tako, da smo ustvarili štiri kategorije storitev, kot jih definira klasifikacija ekosistemskih storitev v Ekonomski oceni ekosistemov in biotske raznovrstnosti (TEEB, 2010) in jih razvrstili v štiri kategorije; kategorije predstavljajo vsebinski okvir analize.

Nato smo podatek o številu skupin uporabili kot vhodni podatek za dejansko razvrščanje anketirancev v skupine z nehierarhično metodo voditeljev (*k-means method*). Uporabili smo tip metode, ki v začetnem razvrščanju oziroma ustvarjanju skupin (*seed clusters*) teži k skupinam, ki so karseda različne. Vsakega anketiranca smo tako lahko uvrstili v po eno skupino v okviru vsake kategorije storitev. Za vsako skupino smo izračunali tudi modus rangov pomembnosti, vendar sedaj znotraj vsake kategorije storitev gozda.

V drugem koraku smo uporabili diskriminantno analizo (Hair, 2010) in določili spremenljivke, ki dodatno pojasnjujejo, kdo so anketiranci v posamezni skupini. Izbrali smo pet spremenljivk, ki opisujejo socio-demografske lastnosti posameznika (Preglednica 3). Le-te so kot neodvisne spremenljivke, medtem ko so odvisne v diskriminantnih funkcijah kategorične vrednosti (oznake) pripadnosti posameznika posamezni skupini.

Z oceno Wilksove lambde (U-statistika) in nato F-statistike ob opustitvi posamezne neodvisne spremenljivke iz modela smo lahko presodili vpliv petih spremenljivk na rangiranje pomembnosti kategorij storitev gozdov med skupinami anketirancev. Skratka, ocenili smo, ali dodatne spremenljivke pojasnjujejo razlike med skupinami anketirancev (Preglednica 4).

Starost se je izkazala kot spremenljivka, ki v primerih vseh kategorij storitev gozda statistično značilno pojasnjuje varianco rangov pomembnosti med skupinami anketirancev. Spol, mesečni neto

Preglednica 4: Rezultati diskriminantne analize skupin anketirancev na podlagi njihovih petih socio-demografskih lastnosti

Table 4: Results of the discriminant analysis of the respondent groups and their five socio-demographic features.

		Wilksova lambda; F-statistika [p-vrednost]			
		Kategorije storitev gozda	Uravnalne	Oskrbovalne	Habitatne
Socio-demografske lastnosti	Spol	0,976	0,973	0,983	0,935
		2,117	3,306	5,549	0,153
		[0,146]	[0,069]	[0,019]	[0,927]
	Starost	0,987	0,981	0,990	0,962
		9,320	8,441	10,809	6,583
		[0,002]	[0,004]	[0,001]	[0,000]
	Dosežena izobrazba	0,974	0,970	0,975	0,936
		0,780	1,348	0,001	0,469
		[0,377]	[0,246]	[0,971]	[0,704]
	Mesečni neto dohodek	0,977	0,971	0,976	0,966
		3,026	1,855	0,937	7,625
		[0,082]	[0,174]	[0,333]	[0,000]
Koliko gozda imate	0,976	0,978	0,975	0,939	
	2,245	6,547	0,246	1,299	
	[0,134]	[0,011]	[0,620]	[0,274]	

Opomba: V primeru oznake z rdečo barvo spremenljivka statistično značilno ($p \leq 0,05$) prispeva k ločevanju med skupinami anketirancev.

dohodek in lastništvo gozda so značilne v le po enem primeru storitev, medtem ko to nikoli ne velja za doseženo izobrazbo. Te informacije smo v naslednjem koraku uporabili pri analizi značilnosti razlik med skupinami anketirancev glede na to, kakšne range pomembnosti so pripisovali posameznim storitvam gozda. Za to smo uporabili bodisi neparametrični Mann-Whitneyev U-test v primerih po dveh skupin anketirancev (pri kategorijah uravnalnih, oskrbovalnih in habitatnih storitev) ali neparametrično Kruskal-Wallisovo analizo variance v primerih več skupin anketirancev (pri kategoriji kulturnih storitev gozda). Hkrati smo s testom X^2 testirali razlike med frekvenčnimi porazdelitvami rangov pomembnosti v povezavi z istimi socio-demografskimi lastnostmi, ki smo jih v predhodnem koraku uporabili za opis skupin. Tako smo dodatno preverili povezavo med mnenji o pomembnosti posameznih storitev gozda in lastnostmi anketirancev.

3 REZULTATI

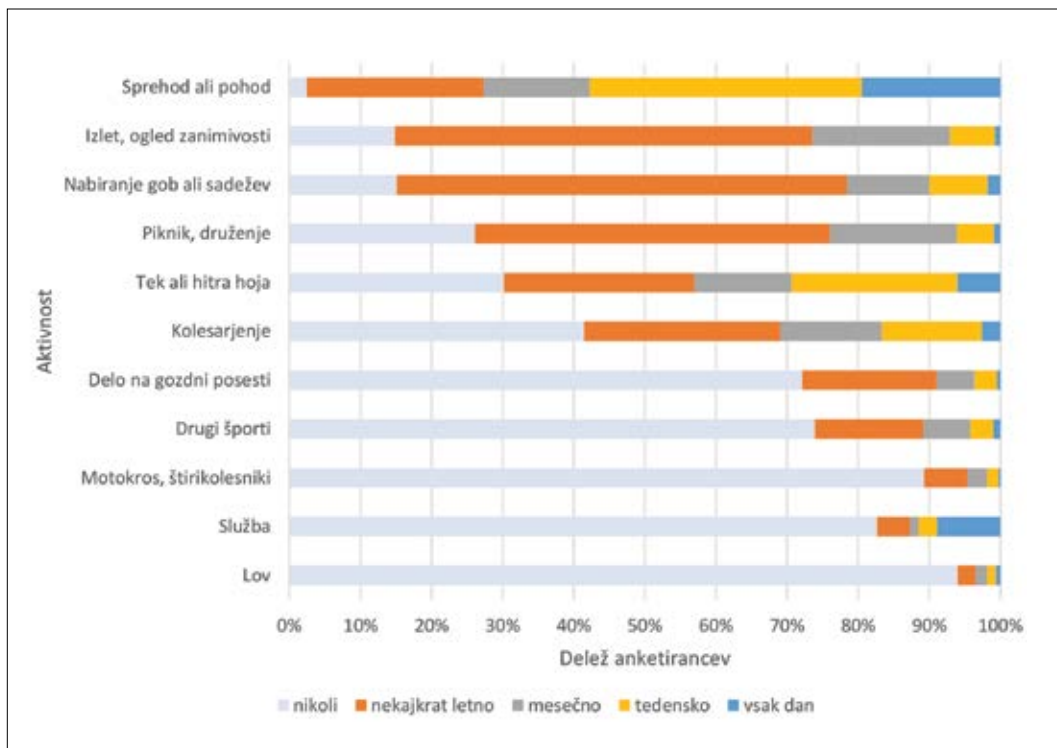
3 RESULTS

Poglavje o rezultatih je strukturirano po treh obravnavanih vprašanjih, kot so si sledila v vprašalniku.

3.1 Kako pogosto izvajate različne aktivnosti v gozdu?

3.1 How often do you perform diverse activities in the forest?

Pri vsaki od enajstih aktivnosti so anketiranci izbrali primeren rang pogostosti in več kot polovica (61 %) odgovorov je, da enkrat na teden gozdove obiskujejo zaradi sprehoda, pohoda, hitre hoje ali teka. Vsak dan se v gozdu sprehaja skoraj petina anketirancev (19 %). Pogosta aktivnost v naravi je tudi kolesarjenje, ki ga 14 % anketirancev izvaja tedensko, a le 3 % dnevno. Vsaj nekajkrat na leto nabira gozdne plodove kar 85 % anketirancev. Polovica anketirancev (50 %) je v enem letu vsaj

Slika 1: Deleži anketirancev po razredih pogostosti izvajanja posameznih aktivnosti v gozdu (N = 801).
Figure 1: Shares of respondents by the frequency classes of performing individual activities in the forest (N=801)

enkrat koristila gozdni prostor za piknik ali druženje. Redki anketiranci (9 %) so zahajali vsak dan v gozd zaradi službenih obveznosti. V enem letu je gozd obiskalo zelo malo anketirancev zaradi lova (6 %), motokrosa ali vožnje s štirikolesniki (11 %).

3.2 Pomen dobrin in storitev gozda

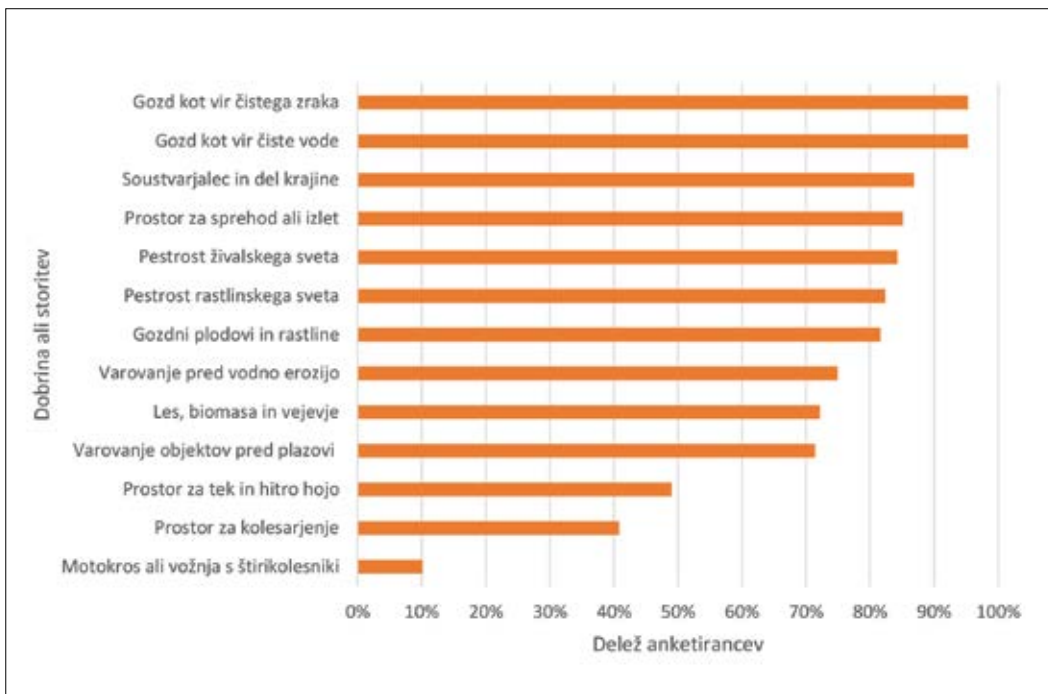
3.2 Significance of forest goods and services

Veliki večini anketirancev veliko (rang 4) in izjemno veliko (rang 5) pomeni gozd kot vir čistega zraka in gozd kot vir čiste vode (95 %). Gozd je tudi pomemben del krajine (87 %) in prostor za sprehode, pohode ali izlete (85 %). Več kot tri četrtine anketirancev pripisujejo velik ali izjemen pomen gozdov za ohranjanje biotske pestrosti – živalske (84 %) in rastlinske (82 %) vrste. Veliko anketirancev je nabiralcev (85 %, iz prvega vprašanja) in prav tako jih veliko (82 %) pripisuje velik ali izjemen pomen gozdnim plodovom (npr. kostanju, gobam, okrasnemu rastlinju ...).

Naštetim storitvam sledita varstvo pred obrežno erozijo (75 %) in pridobivanje lesa (72 %). Storitve varovanja zemljišč in infrastrukture 71 % anketirancem veliko in izjemno veliko pomeni in ravno pri zadnjih dveh koristih gozda je pomen aktivnega gospodarjenja ključen za zagotavljanje storitve.

Čeprav je gozd pomemben rekreacijski prostor (70 % anketirancev vsaj enkrat na leto v gozdu teče ali hitro hodi; iz prvega vprašanja), mu kot prostor za tek in hitro hojo izjemno pomembnost pripisuje le 49 % vprašanih, za kolesarjenje 41 % in za vožnjo z motorji ali štirikolesniki le 10 % anketirancev.

Predhodno smo ugotovili, da je mogoče dve skupini anketirancev, ki sta različno razvrščali pomen uravnalnih storitev gozda, razlikovati tudi po njihovi povprečni starosti (Preglednica 5). Z Mann-Whitneyevim testom smo ocenili vrednost testne U-statistike in p-vrednost (0,001) ter ugotovili, da so med skupinama v srednji starosti statistično značilne razlike – starost anketirancev prve skupine je nižja od tiste v drugi skupini.

Slika 2: Deleži anketirancev, za katere je posamezna storitev ali dobrina gozda zelo pomembna (rang 4) ali izjemno pomembna (rang 5) (N = 801).

Figure 2: Shares of respondents who find individual forest service or good very important (rank 4) or extremely important (rank 5) (N=801)

Hkrati smo s testom χ^2 dodatno preverili, ali obstaja med starostjo in pomembnostjo storitev gozda. Izkazalo se je, da so mlajši anketiranci uravnalnimi storitvami manj pogosto pripisovali višje range pomembnosti kot starejši, in sicer to velja za vse štiri storitve (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,031$ za 'čist zrak', $p = 0,019$ za 'čista voda', $p = 0,006$ za 'varovanje ... padajočim kamenjem', $p = 0,002$ za 'varstvo ... pred erozijo'). Še posebno je vzorec očiten pri 'varovanju naselij in cest pred plazovi ter padajočim kamenjem' in 'varstvu obrežij vodotokov pred erozijo'.

Tudi v primeru oskrbovalnih storitev gozda lahko anketirance glede na razvrščanje njihove pomembnosti delimo v dve skupini (Preglednica 6), ki pa se hkrati razlikujeta po starosti (Mann-Whitney U-test; $p = 0,003$) in deležu nelastnikov gozda (Mann-Whitney U-test; $p = 0,019$). V prvo skupino spadajo anketiranci z nižjo srednjo starostjo in večjim deležem nelastnikov v primerjavi z drugo skupino. S testom χ^2 smo ugotovili,

da je odvisnost med starostjo in pomembnostjo obeh storitev statistično značilna, in sicer starejši pripisujejo večji pomen storitvi 'les, biomasa in vejevje' (Pearsonov χ^2 test; $p = 0,051$) in storitvi 'gozdni plodovi ... borovnice' (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,035$). Razlike v pomembnosti obeh storitev po razredih lastništva gozda smo opravili tako, da smo uporabili kategorijo 'nisem lastnik gozda' in združeno kategorijo vseh preostalih kategorij (<1 ha, 1–5, ..., >30 ha). Tako smo zagotovili zahtevo po $n \geq 5$ v vsaki navzkrižni celici. Ugotovili smo, da lastniki gozda pripisujejo večji pomen storitvi 'les, biomasa in vejevje' (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,010$), pri storitvi 'gozdni plodovi ... borovnice' pa tega nismo potrdili (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,267$).

Pri habitatnih storitvah gozda lahko dve skupini anketirancev z različnim odnosom do pomena rastlinskega in živalskega sveta razlikujemo – tako kot v prejšnjih dveh primerih – po starosti in v tem primeru tudi po razmerju ženske-moški. V prvi skupini je značilno manjši delež žensk

Preglednica 5: Deleži anketirancev izbirajoč različne range pomembnosti posameznih uravnalnih storitev gozda – razdeljeno na dve skupini z različno srednjo starostjo

Table 5: Shares of respondents selecting diverse classes of individual balancing forest services' importance – divided into two groups of different mean age

URAVNALNE STORITVE GOZDA				
	Skupina anketirancev 1	Skupina anketirancev 2	Skupina anketirancev 1	Skupina anketirancev 2
Srednja starost [modus razreda]	4	5	4	5
	Čist zrak		Varovanje naselij in cest pred plazovi ter padajočim kamenjem	
<i>mi nič ne pomeni</i>	1,7 %	0,0 %	10,0 %	0,0 %
<i>mi ne pomeni veliko</i>	2,1 %	0,0 %	16,3 %	0,0 %
<i>niti malo niti veliko</i>	11,7 %	0,2 %	64,4 %	2,1 %
<i>mi veliko pomeni</i>	12,1 %	2,8 %	8,4 %	35,1 %
<i>mi izjemno veliko pomeni</i>	72,4 %	97,0 %	0,8 %	62,8 %
	Čista voda		Varstvo obrežij vodotokov pred erozijo	
<i>mi nič ne pomeni</i>	1,7 %	0,0 %	9,6 %	0,0 %
<i>mi ne pomeni veliko</i>	1,7 %	0,0 %	17,2 %	0,0 %
<i>niti malo niti veliko</i>	12,1 %	0,2 %	56,1 %	0,5 %
<i>mi veliko pomeni</i>	14,6 %	3,4 %	15,9 %	32,0 %
<i>mi izjemno veliko pomeni</i>	69,9 %	96,4 %	1,3 %	67,4 %

(Mann-Whitney U-test; $p = 0,004$) in nižja srednja starosti (Mann-Whitney U-test; $p = 0,000$) kot v drugi skupini (Preglednica 7).

Dodatno smo povezavo med starostjo in spolno strukturo ter pomembnostjo obeh habitatnih storitev testirali s testom χ^2 in ugotovili, da starejši in

ženske pogosteje pripisujejo večji pomen storitvi 'pestrost rastlinskega sveta' (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,000$, $p = 0,001$) in storitvi 'pestrost živalskega sveta' (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,000$, $p = 0,010$).

Dojemanje pomembnosti kulturnih storitev gozda, ki zajemajo predvsem področje rekreacije in

Preglednica 6: Deleži anketirancev izbirajoč različne range pomembnosti posameznih oskrbovalnih storitev gozda – razdeljeno na dve skupini z različno srednjo starostjo in strukturo lastništva gozdov

Table 6: Shares of respondents selecting diverse classes of individual supplying forest services' importance – divided into two groups of different mean age and forest ownership structure

OSKRBOVALNE STORITVE GOZDA				
	Skupina anketirancev 1	Skupina anketirancev 2	Skupina anketirancev 1	Skupina anketirancev 2
Srednja starost [modus razreda]	4	5	4	5
Lastništvo gozda [% nelastnikov]	86	77	86	77
	Les, biomasa in vejevje		Gozdni plodovi in rastline (kostanj, gobe, zelišča, borovnice ...)	
<i>mi nič ne pomeni</i>	12,9 %	0,0 %	6,5 %	0,0 %
<i>mi ne pomeni veliko</i>	16,4 %	0,0 %	8,5 %	0,0 %
<i>niti malo niti veliko</i>	52,2 %	9,8 %	45,8 %	4,2 %
<i>mi veliko pomeni</i>	16,4 %	30,0 %	33,3 %	21,3 %
<i>mi izjemno veliko pomeni</i>	2,0 %	60,2 %	6,0 %	74,5 %

Preglednica 7: Deleži anketirancev izbirajoč različne range pomembnosti posameznih habitatnih storitev gozda – razdeljeno na dve skupini z različno srednjo starostjo in deležem žensk.

Table 7: Shares of respondents selecting diverse classes of individual habitat forest services' importance – divided into two groups of different mean age and share of women.

HABITATNE STORITVE GOZDA				
	Skupina anketirancev 1	Skupina anketirancev 2	Skupina anketirancev 1	Skupina anketirancev 2
Srednja starost [modus razreda]	4	5	4	5
Spol [% žensk]	38	54	38	54
	Pestrost rastlinskega sveta		Pestrost živalskega sveta	
<i>mi nič ne pomeni</i>	6,0 %	0,0 %	4,6 %	0,0 %
<i>mi ne pomeni veliko</i>	13,9 %	0,0 %	9,9 %	0,0 %
<i>niti malo niti veliko</i>	68,9 %	1,1 %	64,9 %	0,9 %
<i>mi veliko pomeni</i>	11,3 %	28,9 %	18,5 %	28,0 %
<i>mi izjemno veliko pomeni</i>	0,0 %	70,0 %	2,0 %	71,1 %

posredno turistične privlačnosti krajine, je izrazito raznoliko. Predhodno smo določili štiri skupine, ki se v zaznavi gozda med seboj razlikujejo, hkrati pa se deloma med seboj razlikujejo tudi v starosti in osebnem mesečnem neto dohodku (Preglednica 8). Četrta skupina ima najnižjo srednjo starost in se po tej lastnosti statistično značilno razlikuje od vseh preostalih treh skupin, v katerih so anke-

tiranci višje srednje starosti (Kruskal-Wallisov test; $p = 0,000$ za 1–4 sk., $p = 0,000$ za 2–4 sk., $p = 0,003$ za 3–4 sk.). Razlike v srednji starosti med prvimi tremi skupinami statistično niso značilne. Pri osebnem mesečnem neto dohodku so razlike značilne med skupinama 2 in 4 (Kruskal-Wallisov test; $p = 0,000$) in med skupinama 2 in 3 (Kruskal-Wallisov test; $p = 0,016$), medtem ko

Preglednica 8: Deleži anketirancev izbirajoč različne range pomembnosti posameznih kulturnih storitev gozda – razdeljeno na štiri skupini z različno srednjo starostjo in srednjim osebnim neto dohodkom.

Table 8: Shares of respondents selecting diverse classes of individual cultural forest services' importance – divided into two groups of different mean age and mean net personal income.

KULTURNE STORITVE GOZDA				
	Skupina anketirancev 1	Skupina anketirancev 2	Skupina anketirancev 3	Skupina anketirancev 4
Srednja starost [modus razreda]	4	4	4	3
Srednji osebni neto dohodek [modus razreda]	4	4	5	5
Sprehod, pohod, izlet				
<i>mi nič ne pomeni</i>	0,0 %	4,2 %	0,0 %	1,3 %
<i>mi ne pomeni veliko</i>	0,0 %	9,5 %	0,0 %	1,3 %
<i>niti malo niti veliko</i>	0,0 %	25,6 %	0,0 %	31,2 %
<i>mi veliko pomeni</i>	21,9 %	25,6 %	7,0 %	49,7 %
<i>mi izjemno veliko pomeni</i>	78,1 %	35,1 %	93,0 %	16,6 %
Tek, hitra hoja				
<i>mi nič ne pomeni</i>	0,0 %	38,1 %	0,0 %	2,5 %
<i>mi ne pomeni veliko</i>	1,8 %	51,8 %	0,4 %	17,8 %
<i>niti malo niti veliko</i>	43,8 %	10,1 %	10,5 %	51,0 %
<i>mi veliko pomeni</i>	26,0 %	0,0 %	27,2 %	26,8 %
<i>mi izjemno veliko pomeni</i>	28,3 %	0,0 %	61,9 %	1,9 %
Kolesarjenje				
<i>mi nič ne pomeni</i>	21,0 %	54,8 %	0,0 %	0,6 %
<i>mi ne pomeni veliko</i>	28,8 %	41,7 %	0,0 %	5,7 %
<i>niti malo niti veliko</i>	50,2 %	3,6 %	0,0 %	49,0 %
<i>mi veliko pomeni</i>	0,0 %	0,0 %	38,1 %	37,6 %
<i>mi izjemno veliko pomeni</i>	0,0 %	0,0 %	61,9 %	7,0 %
Podoba krajine				
<i>mi nič ne pomeni</i>	0,0 %	1,8 %	0,0 %	2,5 %
<i>mi ne pomeni veliko</i>	1,4 %	1,8 %	0,0 %	3,8 %
<i>niti malo niti veliko</i>	2,7 %	11,3 %	1,2 %	36,9 %
<i>mi veliko pomeni</i>	21,0 %	23,8 %	13,6 %	41,4 %
<i>mi izjemno veliko pomeni</i>	74,9 %	61,3 %	85,2 %	15,3 %

se prva skupina ne razlikuje značilno od nobene druge, ter se tretja ne razlikuje od četrte. Slednji sta si v tem pomenu podobni.

Za uporabo testa χ^2 smo morali uporabiti združene kategorije osebnega dohodka (po dve kategoriji v eno; iz desetih smo jih ustvarili pet) in rangov pomembnosti (združili smo prva dva, ohranili srednjega in združili zadnja dva), da smo zagotovili pogoj frekvence v posameznem navzkrižnem razredu $n \geq 5$. Ugotovili smo, da razvrščanje pomembnosti storitve 'sprehod, pohod, izlet' in storitve 'tek, hitra hoja' nista povezani niti s starostjo (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,837$, $p = 0,860$) niti z osebnim dohodkom (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,325$, $p = 0,228$).

Pri kolesarjenju je povezava sicer značilna, vendar pri višjih vrednostih p-statistike. Kolesarjenju pogosteje pripisujejo večji pomen mlajši (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,067$) in tisti z višjimi dohodki (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,106$). Mlajši manj pogosto pripisujejo večji pomen podobi krajine (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,015$), obratno pa tisti z višjimi dohodki pogosteje menijo, da je ta storitev pomembnejša (Pearsonov test χ^2 ;

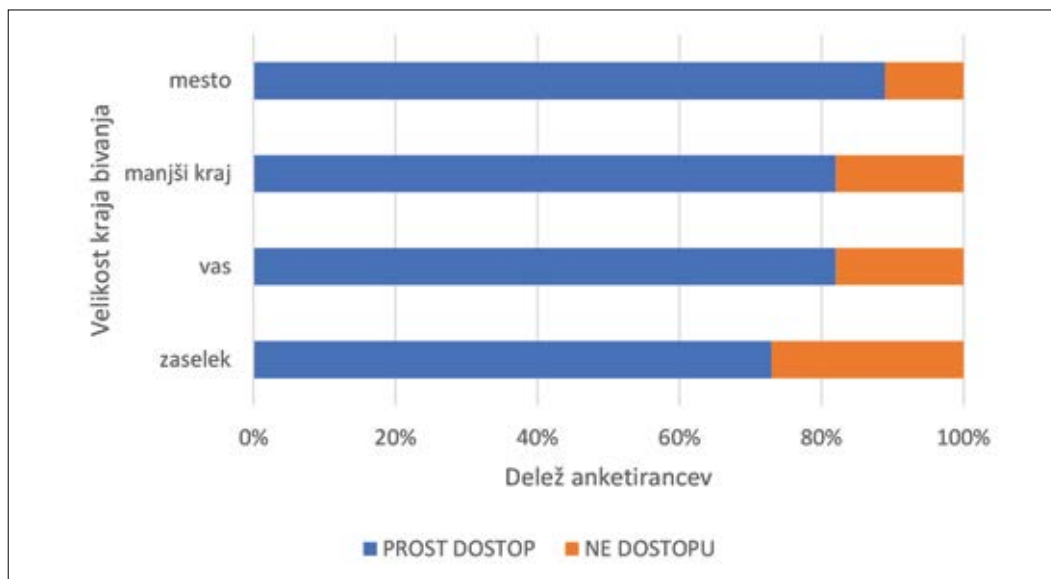
$p = 0,074$). Pri obeh storitvah je mogoče opaziti manj izrazit vpliv osebnega dohodka, ki značilno pojasnjuje varianco pomena pri vrednostih statistike p med 0,05 in 0,10.

3.3 Ali naj se ohrani prost vstop v gozdove?

3.3 Should the access to the forests stay free?

Na to vprašanje je večina (83 %) odgovorila pritrdilno, hkrati pa smo lahko razkrili, da obstaja med anketiranci nekaj razlik (Slika 3). Tisti, ki živijo v mestih (več kot 10 000 prebivalci) bolj podpirajo prost dostop, podpora pa se manjša s padajočo velikostjo naselja, v katerem živijo (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,001$). To je mogoče pojasniti z dejstvom, da so manjši kraji po navadi v bolj gozdnatih območjih in so z obiskom drugih najbolj 'prizadeti'. Kljub temu se podpora prostemu dostopu v gozdove v nobenem primeru ne zmanjša pod 70 %.

Podpora je odvisna tudi od tega, ali je posameznik lastnik gozda. Podpora tistih z večjo gozdno posestjo je namreč manjša (Pearsonov test χ^2 ; $p = 0,000$) (Slika 4).

Slika 3: Deleži anketirancev, ki podpirajo prost vstop v gozdove, po velikosti naselja, v katerem živijo (N = 801) (vsota deležev za vsako kategorijo velikosti kraja bivanja je 100 %).

Figure 3: Shares of respondents supporting free access to the woods, by the size of the settlement they live in (N=802) (sum of the shares for every category of settlement size is 100%)

4 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

4 DISCUSSION AND CONCLUSIONS

Z javnomnenjsko raziskavo smo pridobili podatke na podlagi reprezentativnega vzorca polnoletnih prebivalcev, kar je eden redkih primerov poizvedbe o gozdovih in storitvah, ki jih nudijo v Sloveniji. Petino vzorca predstavljajo lastniki gozda, ker je enako deležu na ravni države.

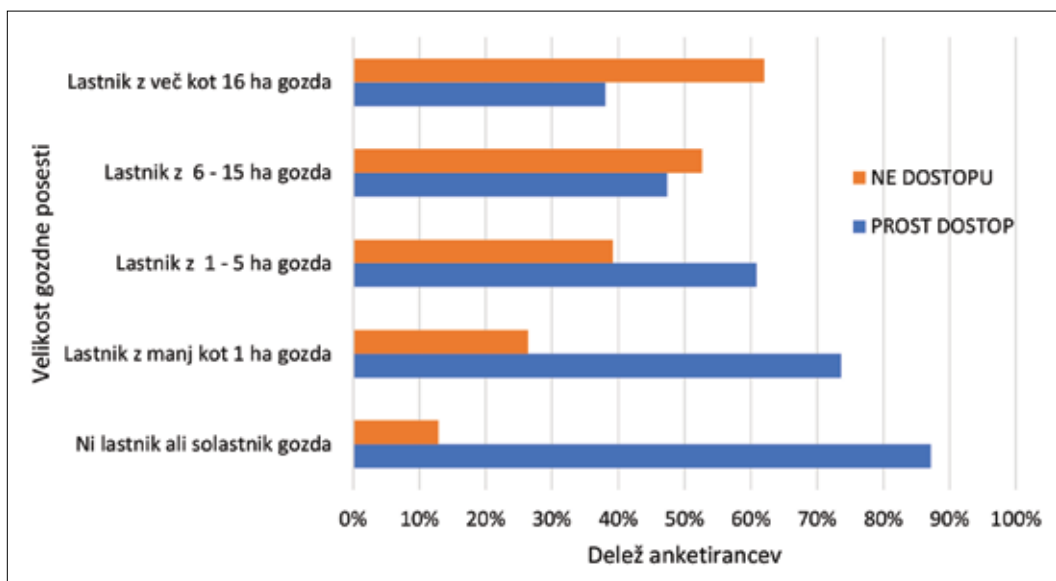
V raziskavi smo pokazali, da so najbolj priljubljene mehkejšje rekreativne dejavnosti – sprehod, pohodništvo, tek ipd. Sledijo jim nabiranje gob in drugih gozdnih sadežev ter pikniki in druge oblike druženja. Vse našete aktivnosti ne terjajo posebne infrastrukture in specializirane opreme, razen urejenih poti in urejenih kurišč. To je lahko pomembna informacija za javno gozdarsko službo in občinske prostorske načrte, ki lahko ugotovljena dejstva vključujejo v participativne postopke priprave načrtovalskih podlag, jih vključujejo v svoje odločitve in uresničujejo z tehnično manj zahtevnimi ukrepi.

Z analizo vprašanja o pomenu posameznih dobrin in storitev gozda smo pokazali na značilno različnost med skupinami v vzorcu. Za štiri sklope

storitev smo lahko oblikovali po dve skupini in v enem primeru celo štiri, ki se med seboj razlikujejo tako po oceni pomembnosti kot tudi nekaterih drugih socio-demografskih lastnostih. Predvsem pri kategoriji kulturnih storitev gozda smo pokazali veliko raznolikost pomena storitev.

Pokazali smo, da je starost pogost dejavnik, ki vpliva na razvrščanje pomembnosti dobrin in storitev gozda. Po navadi so starejši ljudje storitvam gozda pripisovali večji pomen kot primerjalno mlajši. Starost se pokaže kot izjemno pomemben dejavnik delitve v primeru dveh uravnalnih storitev – varovanje naselij in cest pred plazovi ter padajočim kamenjem in varstvo obrežij vodotokov pred erozijo. Pri tem relativno starejši obema pripisujejo znatno večji pomen, kar morda kaže, da se mlajši teh koristi gozda ne zavedajo več toliko. Lahko pa to pojasnujemo tudi s dejstvom, da so starejši doživeli več naravnih nesreč ali ujm, kjer so lahko doživeli varovalne učinke gozdov.

Dodatno se je lastništvo gozda izkazalo kot pomembno pri oceni pomena oskrbovalnih storitev. Oboje je mogoče pojasniti. Pričakovano je, da bodo tisti z več gozda bolj zainteresirani za

Slika 4: Delež anketirancev po velikostnih razredih lastništva gozda, ki se s prostim vstopom v gozdove strinjajo ali ne strinjajo (N = 801) (vsota deležev za vsako kategorijo velikosti gozdne posesti je 100 %).
Figure 4: Shares of respondents by forest ownership size classes, who agree to or disagree to the free access to the forest (N=802) (sum of the shares for every category of settlement size is 100%)

lesno biomaso, saj je po navadi najpomembnejši ali celo edini dohodek lastnika gozda in jo pogosto uporabljajo za ogrevanje svojih domov. Tega nismo potrdili za nabiranje gob in drugih gozdnih sadežev, vendar je pri tem drugače to, da imajo pravico do nabiranja tudi drugi. Ravno problematika nabiralništva v času sezone obroda vedno znova vznikne kot vir nesoglasij med lastniki gozda in preostalimi, zato bo treba v prihodnje glede te težave obravnavati in skušati oblikovati družbeni dogovor, ki bo jasno opredelil pravice vseh interesnih skupin.

Z vprašanjem o ohranitvi prostega vstopa v gozdove smo ugotovili podobno kot druge raziskave, saj je Ficko (2017) enako kot mi (83 %) na zelo podobno vprašanje ugotovil večinsko podporo (59 %). Smo pa v naši raziskavi hkrati ugotovili, da je podpora zelo odvisna od tega, ali je posameznik tudi lastnik gozda. Tisti, ki gozda nimajo, prost vstop v gozdove bolj podpirajo, kot tisti, ki imajo gozd oziroma ga imajo več.

To je pomembno dejstvo za tiste, ki bodo pripravljali morebitne spremembe zakonodaje s področja gozdarstva in prostorskega načrtovanja, da bodo v postopke prenove aktivno vključevali lastnike gozdov, predvsem tudi večje. Podpora za prost vstop v gozdove je ravno med njimi manjša kot pri drugih in čeprav jih je številčno manj kot manjših lastnikov, jim je treba v participativnih postopkih nameniti dovolj pozornosti.

Z raziskavo smo pokazali ne samo kako pomemben je gozd Slovincem v pomenu preživljanja prostega časa in dela, temveč tudi, da so te preference različne. Prikazali smo strukturo različnih skupin anketirancev in jih dodatno opredelili, kar je lahko koristno orodje za tiste, ki bodo oblikovali relevantne politike s področja gozdarstva, turizma in krepitve javnega zdravja. V razpravah je namreč treba upoštevati, da potrebe in želje različnih skupin deležnikov niso enovite ter da ravno to pogosto vodi v konflikte.

V prihodnje je smiselno nadaljevati s podobnimi raziskavami, le da jih je treba prilagoditi različnim skupinam deležnikov tako, da bodo bolj ciljno obravnavale njihove potrebe in želje ter omogočale podrobnejšo analizo vzrokov za konflikte med skupinami. Predlagamo tudi, da bi bile tudi bolj prostorsko specifične in bi lahko

opredelili, ali se morda določeni konflikti pojavljajo le v nekaterih delih države. Tako bi lahko prizadevanja za reševanje težav ciljno usmerili v 'problematična' območja.

5 POVZETEK

Zasnovali smo javnomnenjsko raziskavo in jo aprila 2017 v obliki spletne ankete izvedli na reprezentativnem vzorcu (po starostni in spolni strukturi) polnoletnih Slovencev. Cilj raziskave je bil ugotoviti rekreativne navade Slovencev, ki del prostega časa preživijo v gozdu, kako pomembne so zanje izbrane dobrine in storitve gozdov ter kako zelo podpirajo pravico vsakogar, da vstopa v gozd ne glede na to, kdo je njegov lastnik. Vprašalnik je vseboval dvanajst tematskih vprašanj in šest vprašanj o socio-demografskih lastnostih anketirancev. Spletno anketo je opravilo podjetje s področja tržnih raziskovanj.

V tem prispevku predstavljamo analizo treh vprašanj, ki so bila vsebinsko sorodna in so zajemala posameznikove rekreatijske navade, njihovo zaznavo pomembnosti posameznih dobrin in storitev gozda ter podporo prostemu vstopu v gozdove. Prvo vprašanje smo analizirali s pomočjo prikaza frekvenc posameznih odgovorov in ugotovili, da so najpogostejše mehkejše rekreativne dejavnosti – sprehod, pohodništvo, tek ipd. Sledijo jim nabiranje gob in drugih gozdnih sadežev ter pikniki in druge oblike druženja.

Drugo vprašanje smo analizirali s pomočjo niza multivariatnih statističnih metod, ker smo hoteli pokazati na različnost preferenc do različnih dobrin in storitev gozda. S pomočjo metod razvrščanja v skupine smo oblikovali skupine anketirancev, ki se med seboj razlikujejo glede tega, kakšen pomen pripisujejo posameznim dobrinam in storitvam gozda in z diskriminantno analizo ter neparometričnimi testi razlik te skupine dodatno opredelili. Za kategorije uravnalnih, habitatnih in oskrbovalnih storitev smo ugotovili, da lahko anketirance glede pomena storitev razvrščamo v dve skupini, v primeru kulturnih storitev pa v štiri. Skupine se med seboj vedno razlikujejo v srednji starosti, v posameznih primerih pa tudi v osebnem dohodku, po spolu in glede na to, koliko gozda imajo v lasti.

Anketiranci so na zadnje vprašanje lahko odgovorili, ali podpirajo prost vstop v gozdove

ali ga ne. Večina želi to pravico ohraniti, vendar smo ugotovili, da obstaja povezava z velikostjo gozdne posesti anketiranca in od tega, v kakšnem naselju živi. Večjo podporo izkazujejo tisti brez gozda ali ga imajo manj, večji lastniki pa manj. Večjo podporo prostemu v stopu v gozd izkazujejo tudi tisti v naseljih z več prebivalci kot tisti, ki živijo v manjših vaseh in zaselkih. Obe lastnosti sta deloma v povezavi.

Rezultati raziskave kažejo na veliko različnost pričakovanj, potreb in želja do gozda med skupinami posameznikov. Tovrstne informacije so lahko koristno orodje tistim, ki želijo obravnavati in reševati konflikte, ki nastajajo med obiski gozda, saj se je mogoče različnim interesnim skupinam približati z poznavanjem njihovih potreb in pričakovanj ter v naprej pripravljati alternativne rešitve, ki bi vsem prinašale sprejemljive kompromise.

5 SUMMARY

We prepared a public enquiry and carried it out in April 2017 in the form of internet survey performed on a representative sample (according to age and gender structure) of Slovenians of age 18 and more. The goal of the research was to determine recreational habits of Slovenians, who spend a part of their time off in the forest; how important they find the selected forest goods and services and how firmly they support everybody's right to access to the forest regardless of who its owner is. The questionnaire comprised 12 thematic questions and 6 questions about socio-demographic features of the respondents. Internet survey was performed by a company from the field of market research.

In this article, we present the analysis of the answers to three questions which were related regarding their topic and comprised individuals' recreational habits, their perception of individual forest goods and services importance, and support to the free access to forests. The first question was analyzed using the presentation of individual answers' frequencies and found out that the most common are soft recreational activities – walking, hiking, running, etc. They are followed by picking mushrooms and other forest fruits, picnics and other forms of socializing.

The second question was analyzed using a series of multivariate statistical methods, since we

wanted to show the heterogeneity of preferences regarding diverse forest goods and services. Using cluster analysis, we formed groups of respondents, who differ with regard to what importance they ascribe to the individual forest goods and services; using discriminant analysis and non-parametric tests of differences we additionally profiled these groups. For the categories of regulating, habitat, and provision services we determined, that the respondents are arranged into two groups with regard to the importance of services; they are arranged into four groups with regard to cultural services. These groups always differ from one another according to mean age; in individual cases, they also differ with regard to personal income, gender, and size of the forest they own.

The respondents could answer the last question by expressing their support or non-support to the free access to forests. The majority wants to retain this right, however, we found out that there is a link to the respondent's forest estate size and the type of the settlement she/he lives in. A higher support was expressed by the respondents without forests or with smaller estates; a lower one was expressed by the ones with larger forest estates. A higher support to the free access to forests was also expressed by the respondents living in settlements with a higher number of residents than by those living in smaller villages and hamlets. Both features partly correlate.

Results of the research show a major heterogeneity of expectations, needs, and wishes concerning forest in diverse groups of individuals. These sorts of information can therefore represent a useful tool for the ones who want to deal with and solve conflicts arising during forest visits, since it is possible to approach diverse interest groups by knowing their preferences and prepare alternative solutions, bringing acceptable compromises to everybody, in advance.

6 ZAHVALE

6 ACKNOWLEDGEMENTS

Raziskava je bila financirana v okviru Ciljnega raziskovalnega programa Zagotovimo si hrano za jutri v letu 2014 s projektom Razvoj metodologije za ovrednotenje in kartiranje ekosistemskih storitev gozdov v Sloveniji (V1-1429), ki ga je

financiralo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Objava rezultatov in priprava članka je bila podprta v okviru naloge P4-0107, ki jo je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS. Financerjem se za podporo zahvaljujemo.

7 VIRI

7 REFERENCES

- Cochran, W.G., 1977. *Sampling Techniques*: 3d Ed. Wiley New York.
- Ficko, A., 2017. Javnomnenjska anketa o slovenskih gozdovih, V4-1421 Presoja parametrov stanja in razvoja gozdov za namen uresničevanja ciljev Nacionalnega gozdnega programa : poročilo raziskovalnega projekta. Biotehniška fakulteta, Ljubljana, Slovenija, str. 45–50
- Golob, A., 2008. Zainteresirana slovenska javnost o pomenu gozda in gozdarstvu. *Gozdarski vestnik*, 66, 95–104.
- Hair, J.F., 2010. *Multivariate Data Analysis*. Prentice Hall. Kodeks Obisk v naravi. <https://www.gozd-eksperimentov.gozdis.si/publikacije> (9. 11. 2018)
- Malnar, B., Šinko, M., 1998. Slovenian public opinion on forests. *Gozdarski vestnik*, 56, 279–290.
- Pucko, L., 1997. Rezultati ankete o poznavanju gozdov in gozdarstva v javnosti. *Gozdarski vestnik*, 55, 508–513.
- Resolucija o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015–2025. http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/javna_razprava_2015/Resolucija_o_nac_programu_prehrane_in_in_tel_dejavnosti_jan_2015.pdf (9. 11. 2018).
- Simončič, T., Bončina, A., 2017. Mnenje slovenske javnosti o pomenu gozdov, V4-1421 Presoja parametrov stanja in razvoja gozdov za namen uresničevanja ciljev Nacionalnega gozdnega programa : poročilo raziskovalnega projekta. Biotehniška fakulteta, Ljubljana, Slovenija, str. 51–56.
- Sredin gost: Marjan Hren, predsednik Zveze lastnikov gozdov. 26.9.2018. <https://4d.rtvsllo.si/arhiv/natretjem/174564813> (27. 9. 2018)
- Strategija za biotsko raznovrstnost EU do 2020. December 2011. http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/biodiversity_2020/2020%20Biodiversity%20Factsheet_SL.pdf (9. 11. 2018)
- Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma 2017–2021. 5. oktobra 2017. http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/Strategija_turizem_koncno_5.10.2017.pdf (9. 11. 2018)
- Šmid Hribar M., Kozina J., Bole D., Urbanc M. 2018. Javno dobro, skupni viri in skupno: vpliv zgodovinske zapuščine na sodobno dožemanje v Sloveniji kot tranzicijski družbi. *Urbani Izziv*, Vol. 29, No. 1 (junij 2018), str. 43–55.
- TEEB, 2010. *The Economics of Ecosystems and Biodiversity: mainstreaming the economics of nature: a synthesis of the approach, conclusions and recommendations of TEEB*. UNEP/Earthprint, London and Washington.
- van den Bosch, M., Ward Thompson, C., Grahn, P. 2018. How nature may prevent stress and promote mental health *The Oxford Textbook of Nature and Public Health*. (Eds. van den Bosch, M. & Bird, W.) / Oxford University Press
- van den Bosch, M. 2017. *Natural Environments, Health, and Well-Being* Oxford University Press Oxford Research Encyclopedias, Environmental Science.
- Vizija Slovenije 2050. 2017. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. <https://slovenija2050.si/wp-content/uploads/2017/01/Vizija-Slovenije.pdf> (9. 11. 2018)
- Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, s spremembami in dopolnitvami).